

ČESKÁ
DETEKTIVKA

MALÝ A VELKÝ
MEFISTO

xyz

Malý a velký Mefisto

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.xyz.cz
www.albatrosmedia.cz

xyz

Anonym
Malý a velký Mefisto – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2022

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

ČESKÁ DETEKTIVKA

MALÝ A VELKÝ
MEFISTO

xyz

DETEKTIVNÍ ROMÁN MALÝ A VELKÝ MEFISTO byl vydán v roce 1946 brněnským nakladatelstvím Novela pod jménem Fan Vavřincové, ta však později své autorství popřela. Protože se jedná o velmi pozoruhodnou novelu, která potěší každého obdivovatele vybroušeného stylu starých českých detektivek, rozhodli jsme se text publikovat jako osiřelé dílo a požádat literárního vědce, specialistu na českou a slovenskou literaturu 20. století a dějiny českých nakladatelství Michala Jareše, aby zkusil vypátrat jeho skutečného autora. Více se dozvíte v doslovu této knihy, který si ale — stejně jako poslední stránky celé detektivky — jistě necháte až na úplný konec...

Přeji vám velmi příjemný čtenářský zážitek,

LINDA DONÁTHOVÁ
Literární redaktorka

I.

ZÁZRAK S MAGNOLÍÍ

Vika Donát stiskl kliku dvířek a vystoupil na silnici. Ležela před ním, bíle zaprášená a vystřelená kupředu, jako by sledovala neviditelný šíp, zamířený do daleka. Uvadlé křoví po obou stranách se ježilo do huňaté lemovky, která se vykrajovala do klesajícího soumraku. Domek s rozsvícenými okny opodál vypadal jako baňatá krabice na cínové vojáčky.

Nikde nebylo ani živé duše. Vika Donát se trochu zasmušile rozhlédl, popošel několik kroků k zádi vozu a potom položil na pneumatiku veliký hřeb a udeřil do něho dvakrát či třikrát kladivem.

Cvaklo to skoro melodicky. A hned nato se modrý vozík slabě otrásl v bocích, hluboce vzdychl a sešinul se mrzutě na jednu stranu. Gumová obruč se rozlila do prachu a vyhlížela jako pomačkaná žába. Vika ustoupil a díval se soustředěně na dílo zkázy. Pak pečlivě uklidil kladivo s hřebem kamsi do nitra malé archy a dal se, slabě si pohvizduje, na cestu k domu. Ve chvílce byl u vrátek.

— Jsem hrozně nešťasten, — řekl, sotvaže zvonění mělo výsledek, — že vás musím obtěžovat. Ale domnívám se, že tu asi nebudete mít lepidlo a gumu? Stala se mi nehoda. —

Dvířka se nevrle pootevřela.

— Gumu? — řekl jakýsi chřestivý hlas. — To opravdu nemáme. Nějaké lepidlo už spíš. Ale nevím, bude-li vám to co platno. —

Na silnici vykročil muž, který byl pozoruhodný spíše horizontálně než jinak. Vypadal trochu jako míč, můžeme-li použít takového srovnání, ale míč s dvojicí krátkých nožek a stejným počtem rukou. Vika Donát se na něho díval pátravě.

— Hřebík? — řekla oživlá hračka.

Vika truchlivě přisvědčil.

— Do poslední duše, — pravil. — Zní to jaksi melodramaticky, ale je tomu tak. Obě rezervy jsem usmrtil už před hodinou. Máte zde silnici jako dikobraz. Mohl byste mi pomoci? —

Kulatý muž se díval přemítavě na modrý vůz.

— Podle toho, — řekl pak pomalu, — co ode mne čekáte. Chtěl-li byste mne snad použít místo rezervy, ohradil bych se proti tomu ze všech sil. Připouštím, že na první pohled bych vám mohl připadat jako Michelin. Ale je to jen zdání, věřte mi. —

Vika Donát se trochu nuceně usmál.

— Nemyslel jsem to tak doslova, — pravil lehce. — Ve skutečnosti budu rád, prodáte-li mi kousek duše a trošku lepu. Ostatní už zařídím sám. —

— Jste jako satan, proboha, — řekl muž bez úsměvu.
— Kousek duše! Lze to vůbec penězi zaplatit? —

Vika netrpělivě zakašlal. Mužovy oči se na něho dívaly strnule a upřeně jako dvě kapky olova.

— Chápu, — řekl pak Vika, — že je vám celkem veselo. Ale já jsem v poněkud chmurnější situaci. Sto čtyřicet mil od města. —

— Stopadesát, — opravil ho muž, hladě si buclatými prsty vestu.

— Budiž. Stopadesát mil od nejbližší správkárny, za několik okamžiků bude noc a můj vozík je dočasně třínohý. To není důvod k jáсотu. —

— Není, — souhlasil muž. — Zejména, doufáte-li, že jsem vulkanizér. Naneštěstí jsem jen lékař. Co budete nyní činit? —

Vika Donát rozhodil rukama.

— Vráťím se do vozu, — řekl beznadějně. — Přespím tam a snad se zítra dočkám někoho, kdo by mne vzal do vleku. —

— V noci vám bude zima, — pravil muž neosobně.

— Bohu poručeno, — prohlásil Vika. — Mám alespoň naději, že mne ošetříte, dostanu-li zápal plic. Řekl jste, že jste lékař? —

— Lékař, — přikývl muž a zlomyslně se ušklíbl. — Zvěrolékař. Hodí se vám to? —

— Vezmete-li v úvahu, — škrábal se Vika na bradě, — že jsem se vypravil na dlouhou cestu a nevzal si s sebou náplasti a lep, soudím, že budu právě váš obor potřebovat, onemocním-li. Zatím vám děkuji. Dobrou noc. —

— Počkejte, — řekl najednou muž. — Nechtěl byste přespát u mne? —

Vika se zastavil. Pohlédl na kulaté stvoření a vyšpulil ret.

— Co máte v pokoji pro hosty? — zeptal se nerozhodně. — Není tam nějaká nemocná kráva? —

Muž se uznale zachechtal. A pak ustoupil dvorně od dvířek a pozval Viku dovnitř.

— Jediné zvíře, — tlachal, ťapkaje drobnými krůčky vedle něho, — které požívá dočasně mého pohostinství, je můj pes Vínček. Ochořel včera hanebnou rýmou. Nechávám jej proto v předsíni, jinak spí vždycky na zahradě. Snad vám nebude příliš překážet. Co tomu říkáte, když někdo kýchá? —

— Pozdrav pánbůh, — řekl Vika vážně. — Ale hodí se to pro psa? —

Než došli k domu, muž ho předešel. Směšnými malými kroky dospěl ke dveřím a položiv ruku na kliku, ohlédl se na svého hosta. V tom okamžiku se však napřímil a pohlédl užasle do vnitra zahrady.

— I kozla, — řekl neslušně.

Vika sledoval směr jeho pohledu. Na kruhovém trávníku svítil do soumraku líbezný keř magnolie, rozsévaje do mlhy bílé skvrny svých květů. Stmívání kolem nich se propadávalo dočerna.

— Jak to, kozla? — řekl Vika udiven. Kde vidíte něco takového? Či je to jen profesionální bystrozrak? —

Muž na něho pohlédl nepřítomně.

— Kozla? Jakého kozla, proboha? —

— Řekl jste, — pravil Vika rozmyslně, že vidíte kozla. Odpusťte, ale mám dojem, že přeháníte. V celé zahradě není nic skopového. Pokud mohu soudit, je tu jenom ta nádherná magnolie. —

— Právě, — vskočil mu muž do řeči, civě kupředu.

— Magnolie! Ale odpoledne tu ještě nebyla! —

Vika Donát postoupil o krok a nakrčil čelo.

— Nebyla? — řekl nedůvěřivě.

— Ne. Nikdy jsem neměl v zahradě magnolii. Stejně je to však krásné. Jsem rád, že vyrostla. Zpestřuje to pohled, nemyslíte? —

— Okamžik, — řekl Vika, nehýbaje se z místa. — Mínete tím, že tento ohromný keř tu odpoledne nebyl? —

Zvěrolékař kývl. S neskrývanou rozkoší se díval na bílé skvrny květů a pomlaskával si spokojeně. Vika ho opět vyrušil.

— Doktore, — pravil.

— Augustin, — řekl malý muž přátelsky. — Ani jsem se vám dosud nepředstavil. Doktor Augustin. Ale snad jste si přečetl štítek na vratech. —

Vika Donát se uklonil a řekl své jméno. A pak opět navázal.

— To je přece nemožné, — pravil. — Snad se nedomníváte, že magnolie vyrostla do této rozlohy za pár hodin? —

— Proč ne? — řekl doktor vesele. — Fakt je, že tu stojí. A stejný fakt je, že odpoledne po ní nebylo ještě ani potuchy. Dedukce z toho je velmi snadná. —

— Snadná možná, — souhlasil Vika, — ale rozhodně nikoliv pochopitelná. To by přece musel být přímo zázrak. —

— Svět je pln zázraků, — řekl doktor smířlivě, bera zase za kliku. — Nepřipadá vám zázračné, že slunce zapadá vždycky právě v ten okamžik, kdy má nastat noc? —

Vika Donát si povzdychl.

— Jsou zázraky pochopitelné a nepochopitelné, — pravil. — To zde je druhý případ. —

— Nemyslím, — pravil kulařoučkový doktor usměvavě. — Zázrak je zázrak. Doopravdy pochopit nemůžeme stejně žádný z nich. Jen si to namlouváme. Jste, pane Donáte, ještě příliš mladý hoch. Tak jako magnolie vyrostla zázrakem za pár hodin, stejně zázrakem jste píchl svou gumu právě před mým domem, abyste se mohl se mnou pokochat kouzelným pohledem na ni. Nemám pravdu? —

Vika Donát něco polkl a pak pokrčil rameny.

— Snad máte pravdu, — řekl. A vkročil dovnitř za kolébajícím se lékařem.

MEFISTO A DRACI

Dům doktora Augustina byl uvnitř značně rozlehlejší, než by bývalo možno soudit zvenčí. Samotná hala, kde se oba po příchodu usadili, byla nízká a značně široká místnost, vysoko obložená hlazeným přírodním dřevem, a vonělo to zde jako na čerstvě pokácené mýtině. Doktor snesl před Viku na stůl hromadu nějakých sucharů, pak láhev a dvě sklenky a usadil se konečně, těžce oddychuje, do křesla naproti němu.

— S troškou trpělivosti, — řekl, — s tím snad vystačíme do večera. Petra se dnes někde toulá, ale doufám, že se brzo vrátí. Petra, to je moje neteř, víte? —

— Ano? — pravil Vika se zdvořilým nezájmem. — Nedělejte si se mnou starosti. Neumírám hlady, máte-li to snad na mysli. Jsem vám stejně nesmírně vděčen za laskavost, že mi dovolíte přespát ve svém domě. —

Doktor si podebral hřbetem ruky svou černou, do hrotu zastřiženou bradku a luskl prsty.

— Jaká laskavost, — zamumlal, — dovolit vám spát? Kdybychom žili ve středověku, musel bych vám dát na památku

alespoň nějaké stříbrné talíře. O to je naše civilizace příjemnější.
Pro hostitele, alespoň. —

— Co s nádobím? — řekl Vika hazardérsky. — Žijete tu sám? —

— Kdepak, — pravil doktor. — Ukousal bych se. Mám dokonce velmi oživený dům. —

— Odpusťte, zapomněl jsem, že jste mluvil o slečně Petře. Či snad již paní? —

Doktor se nečekaně zachechtal.

— Paní je velmi výstižné. Chová se skutečně, jako by tu vládla. Jinak je ovšem svobodná. A pravděpodobně tak zůstane, ledaže, hm... —

Vika Donát zdvořile mlčel.

— Bylo by vlastně namístě, — odbočil lékař z nakousnuté věty, — abych vám představil osazenstvo domu. O Vincka jste ostatně, myslím, zakopl, když jsme vcházeli. To byl ten kýchající uzlík u dveří. Je právě jen vinou jeho sliznice, že vás nepozdravil. —

— Ať ho Bůh pozdraví, — řekl Vika srdečně. — Moje sliznice je v pořádku, a přesto jsem na to také zapomněl. Budete to považovat za vtírání, zeptám-li se na ostatní obyvatele domu? —

— Nikterak, — pravil doktor s úsměvem — Tak především Mefisto. —

— Také pes? —

— Ne. Potom král, tři princezny, vodník, rusalka a hejkal. Potom lid obého pohlaví, asi dvacet kusů, tlupa loupežníků a dva draci. Jednomu se viklá čelist. —

— Jak to? — řekl Vika ohromen.

— Nevím, — pravil doktor, krče rameny. — Myslím, že povolil šroubek. —

— Šroubek? —

— Ano, v čelisti. Bližším vysvětlením vám nemohu posloužit. Mechanice příliš nerozumím. —

Vika složil ruce do klína a díval se na lékaře pořádně vyjeven. Doktor Augustin si čechral bradu a pozoroval zasmušile své suchary.

— Promiňte, — pravil Vika po chvíli. — Nerozuměl jsem ničemu z toho, co jste povídal. Tak či tak nechápu, proč máte v bytě loupežníky, o těch potvorách s viklavými čelistmi ani nemluvě... —

Doktor se trochu urazil.

— Druhý drak má čelisti v pořádku. V báječném pořádku, rozumíte-li trochu anatomii. Přál bych si, abych to mohl říci o vlastním chrupu. —

— Jestliže se vám neuvolnil šroubek, — řekl Vika suše, — není to tak zlé, soudím. — Počínal chápat, jak se domníval, důvod podivných lékařových řečí. Chrup doktora Augustina nebyl pravděpodobně příliš nahlodán zubem času. Ale ostatní příslušenství hlavy vypadalo již povážlivěji.

Lékař si nijak nevšímal rozruchu, jež způsobil. Klidně vyňal z krabice na stole dlouhý, černý doutník a zašrouboval si jej rozmyslně do rtů. Vika Donát se na něj trpělivě díval.

— A Petra nejde, — podivil se najednou doktor. — Jste schopen se ještě chvíli nezhroutit vysílením? Nevím, kouříte-li tento druh doutníků. Ale nezbude, než abyste přikývl, poněvadž nic jiného v domě nemám. —

— Patrně vás zklamal, — řekl Vika, vstávaje. — Nepřikývnu. Mám ve voze nějaké kuřivo. Dovolíte-li, skočím si pro ně. —

Za dveřmi něco kýchlo a Vika se s porozuměním zastavil.

— Chudáčku, — řekl dívaje se přátelsky do chlupatého přítmí na podlaze. — Máš to trápení s pánem, vid? —

Vincek zívá, zakašlal, kýchl a zaškrábal se zadní nohou za uchem. Vika Donát to považoval za mlčenlivý souhlas a vyšel do zahrady. Magnolie tam dosud svítila, jen její květy byly bělejší v houstnoucím šeru.

Vika Donát prošel kolem ní se sklopeným zrakem. U svého vozíku byl ve chvílce. Potom, když vylovil z jeho útrob malý kufřík, uzamkl pečlivě dvířka a obrátil se opět k návratu. A těsně před magnoliovým keřem zažil druhé překvapení toho večera. Vzalo na sebe podobu štíhlé osůbky s bystrýma, světlezelenýma očima, která měla na hlavě cosi, co vypadalo jako hnízdečko kolibříků. Zdůrazněme hned, šlo-li v tom případě o kolibříky, musel to být nějaký velmi pořádkumilový druh. Po chvíli překvapeného civění usoudil Vika, že je to přece jen asi účes. A to štíhlé, dlouhé pod ním byla nepochybně mladá dáma, značně líbezného zjevu, která stála, s pěstičkami zaťatými v bocích, před královským keřem.

Viku by byla pravděpodobně přehlédla, i když se tento snažil jít přes zahradu s provokativní nedbalostí domorodce. Teprve, když se před ní zastavil a řekl něco jako nemotorný pozdrav, vzhlédla.

— Hm, — pravila. — To je divné, co? —

— Nevidím v tom nic divného, — řekl Vika nepohnut, — že vám přeji dobrý večer. Není to zvykem zde v kraji? —

Dívka ho přelétla rychlým, zkoumavým pohledem a vrátila se opět zrakem k magnolii.

— Je, — řekla. — Ale přemýšlela jsem právě o tomto stromě. Nezdá se vám to zvláštní? —

— Zdá, — souhlasil dvorně. — Nejzvláštnější je, že tento strom nemá pně. Ale to magnolie obyčejně nemívá. —

Dívka odpoutala oči od bílého zázraku a uvědomila si teprve nyní, jak se zdá, Vikovu přítomnost.

— Vy tu máte co dělat? — zainteresovala se zvědavě.

— Mám, — odtušil Vika klidně.

— Hodně práce? — ptala se dívka živě.

— Jak se to vezme. Prozatím si nesu kuřivo. —

— Aha, — pravila dívka. — Tak se nezdržujte. Cesta ven je tamhle, jestliže jste přehlédli, že nejste na silnici. —

Vika zakašlal.

— Jsem Vika Donát, — pravil.

— Mohu proti tomu něco dělat? — zeptala se dívka věcně.

— Ne, — řekl Vika. — Už od dětství to na mně leží jako prokletí. Ale asi vám připadá divné, že se tu procházím. —

— Proč? Řekla mladá dáma chladně. — Jen se klidně procházejte. Za chvíli zamknu zahradu a až budete chtít ven, zazvoňte třikrát. Hodím vám oknem klíč. —

— Vzácná slečno, — pravil Vika Donát, budete bolestně překvapena, ale myslím, že přespím v tomto domě. Váš strýc mě totiž pozval. Jste Petra, že? —

— Jsem slečna Petronila Augustinová, — řekla dívka, nadouvajíc nebezpečně chřípí ostrého, nalomeného nosíku. — Přesto vás vítám do našeho domu. Večeřel jste? —

— Ano, suchary, — poznamenal Vika dábělsky. — Ale tím se neznepokojte. —

Slečna Petra trochu roztála. Ženy se vždycky poněkud rozněžní, připomene-li se jim, že zanedbaly hostitelskou povinnost.

— Je mi líto, — řekla. — Byla jsem dnes na delší procházce. Strýc se zlobí, vidíte? Hned to napravím. Byla bych už dávno v kuchyni, ale houbám nad touto magnolií. —

— Nebyla tady? — ptal se Vika znalecky.

— Nebyla. Jak to víte? —

— Váš strýc mi předváděl ten zázrak, sotvaže jsem vstoupil. Ale zdá se, že se nad tím příliš nepozastavil. —

— Pro strýce není zázraků, — pravila Petra.

— Ano, — kývl Vika. Pozoroval jsem. Loupežníci, princezny a tak dále. —

Dívka se na něho chvíli ustrnule dívala. A potom se rozesmála.

— Tak, — pravila. — Strýc vám už hrál? —

— Hrál? — řekl Vika užasle. — Na co? —

— Divadlo, strýc je loutkář. Nevěděl jste to? Domnívala jsem se, že jste jeho přítelem. —

— V tomto domě, — pravil Vika uvážlivě, — mám jen jediného přítele. V současné době leží na dlaždicích a kýchá. Vzhledem k tomu jsme se nemohli dosud domluvit. Byl bych kýchal rovněž, ale patrně by mi byl nerozuměl. —

V tom okamžiku se něco událo. Působilo to jako úder blesku z čisté oblohy. Někde z hloubi domu se totiž ozval ječivý, rozbolestněný výkřik a oba, Vika i dívka, strnuli v hrůze. Výkřik dozněl třepetavě jako polnice. A hned nato se rozlétly dveře

a kulatoučký doktor Augustin vyrazil z nich, maje v očích bílé,
zděšené světlo.

— Proboha, — vykřikl znovu. — Pojďte sem rychle! Stala
se vražda! —

III.

LOUTKA NA STOLE

Kdyby se byla na pokojnou zahradu doktora Augustina snesla čínská větrná smršť, nebyla by mohla za sebou zanechat větší paniku. Lékařův výkřik rozčeřil ovzduší velice důkladně. Na Vikovy nervy alespoň dopadl jako elektrický buchar. Než se však zmohl na nějaké otázky, dusal již doktor opět do nitra domu a Vika pádil za ním. Slečna Petronila zůstala někde vzadu, ale nebylo pochyby, že i ona následuje rozletěnou dvojici. Halu minuli nevšímavými skoky. Pak se před nimi otevřelo skřípající dřevěné schodiště, horní ochoz se zaklikatil v několika lomenicích a konečně zasvítil bledě žlutý obdélník nízkých, zavřených dveří.

Doktor se zastavil, prudce oddychuje. Jeho krátká, buclatá ruka skanula na kliku.

— Tam, — zabreptal zděšeně.

Vika Donát sklonil hlavu a vypjal ramena. Tak jak tu stál, vysoký, urostlý a napjatý, mohl zcela dobře představovat hráz, přes níž se hrůzy zavřeného pokoje nemohly převalit, děj se co děj, a potom odsunul rozmyslně doktorovy prsty z kliky a stiskl.

Dveře klouzavě ustoupily. Vika zafal zuby do rtů a učinil dva či tři pomalé, pevné kroky. Na čele mu prudce rozkvétal svazeček tepajících žil. A v tom okamžiku, zatímco jeho oči letěly místností, zhasínalo náhle docela nečekaně napětí v jeho tváři. Proběhl ještě jednou zrakem všechny kouty. A znovu. A ještě znovu.

— Nechápu, — řekl, obraceje se ke dveřím. — Co se vlastně stalo? Kde je zavražděný? Vždyť tu není živé duše! —

Od dveří se ozval krátký, dušený vzlyk.

— Ano, — řekl doktor Augustin hrobově. — Kde by se tu vzala živá duše? Je tu jen mrtvé tělo. —

Vika Donát setřásl z ramen tíhu.

— Jaké tělo? — řekl skoro zlostně. — Není tu přece nic. Ani duše, ani tělo. Co vidíte, proboha? —

Doktor Augustin postoupil kupředu. Šel pomalu, skoro tanečně, a skýtal v tom podivném pohybu značně groteskní pohled. Pak přistoupil k velkému dubovému stolu v pozadí a ukázal tragickým gestem na jeho desku.

Ležela tam v neladné směsici změť jakýchsi hadříků, dva či tři přeházené ocelové dráty, drobný překroucený trůnek z barevného dřeva a mezi tím vším byla pohozena loutka v rudých, fantastických šatech.

— Mefisto, — pravil doktor. — Můj ubohý Mefisto. Který ničema ho zabil? —

Vika Donát si odrfl. Malá loutka, satan, spočívala na desce, dřevěnou hlavičku s černými vousy zabořenou do jakési látky, nehybné ručky měla rozepjaty doširoka. Doktor stal nehnutě u stolu a jeho bledá tvář svítila jako luna v červnové noci. Vika Donát přistoupil a hněv v jeho lících pomalu ustupoval.

— Uklidněte se, — řekl potom a učinil pokus pozdvihnout figurku ležícího satana. Doktorovy prsty ho prudce zachytily.

— Nedotýkejte se toho, — řekl spěšně, — dokud nepřijde komise. —

Vika polkl a pohlédl zpět ke dveřím. Tam kdesi stála Petra, vážná, ale již se ovládající.

— Strýčku, — pravila mírně, — snad nechceš volat policii? —

Doktor Augustin pokývl hlavou.

— Jaká je to otázka, — řekl dotčen. — Samozřejmě, že zavolám policii. Mám přejít vraždu ve svém domě beze slova? —

Vika Donát mu položil ruku na rameno.

— Pojdte dolů, pane doktore, — pravil, — pohovoříme si o tom. Jste trochu rozrušen. Nemyslím, že by policie mohla v tomto případě pomoci. Ať už je Mefisto zabit, či ne, je to přece jen loutka. —

Doktor se díval nepřesvědčen.

— Mefisto žil, — řekl. — Žil jako vy a já. A teď je mrtev. Jeho duše odešla. —

Vika Donát byl již zcela v pořádku.

— Byl-li to opravdový Mefisto, — řekl lehce, — neměl stejně duši. Satan je přece vtělená zloba a duši dává Bůh jenom svým hodným dětem. —

— Můj Mefisto byl dobrý, — pravil zase doktor, neodvraceje zrak od ležící loutky. — Byl lepší než mnohý z mých známých. A určitě lepší než dareba, který ho usmrtil. —

Petra se přiblížila z druhé strany k doktorovi. Jemně, ale neochvějně ho vzala pod paží. A potom natáhla volnou ruku